

412

MAIG
2016

TRES INTERROGANTS DESPRÉS DE LA SORTIDA DE DAVUTOĐLU

Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca del CIDOB

*Aquest article ha estat publicat a *Política Exterior*

Acusacions en un bloc an3nim no solen ser motiu suficient per forçar la dimissió d'un primer ministre que mig any abans havia guanyat les eleccions per majoria absoluta. Però Turquia no deixa de donar sorpreses i aquest ha estat el detonant que ha forçat Ahmet Davutođlu a deixar els seus càrrecs al capdavant del govern de Turquia i del Partit de la Justícia i el Desenvolupament (AKP). En aquest bloc, titulat **Informe Pelicà**, algú que diu "estar disposat a deixar-se l'ànima" per Erdoğan, acusa el fins ara primer ministre de traïció i connivència amb tot tipus de conspiradors: mitjans de comunicació internacionals i locals, membres de la vella guàrdia de l'AKP, el moviment de protestes de Gezi, els nacionalistes kurds, el president del Parlament Europeu i fins i tot la Casa Blanca.

El llenguatge que s'utilitza en el bloc i l'impacte que ha tingut la seva publicació són simptomàtics del clima de crispació i polarització política en què es troba Turquia: Erdoğan i el seu cercle més íntim exigeixen obediència cega, no hi ha marge per a la discrepància i estan convençuts que s'ha ordit una conspiració de dimensions globals contra Turquia, en general, i contra el president, en particular. Però tan o més interessant que el que revela aquesta crisi són els interrogants que s'obren a partir d'ara. El menys important de tot és què farà el nou primer ministre, ja que d'ell només s'espera que executi fidelment les directrius que arribin del palau presidencial. En canvi, en les pròximes setmanes haurem d'estar atents a les implicacions de la sortida de Davutođlu en tres altres fronts: la possibilitat d'unes noves eleccions anticipades, el grau de col·laboració amb la UE i les orientacions de la política exterior turca.

Noves eleccions?

Pot semblar una paradoxa que un partit que compta amb majoria suficient per governar s'arrisqui a celebrar eleccions anticipades. I segurament aquest fos un dels temes sobre els que Erdoğan i Davutođlu discrepaven. Per a Davutođlu l'objectiu era governar, mentre que Erdoğan vol tenir-ho tot sota control i això requereix una majoria suficient que, per la via de la reforma constitucional, transformi Turquia en un sistema presidencialista.

La forma més fàcil d'aconseguir aquest objectiu és que el Partit Democràtic dels Pobles (HDP), representant del nacionalisme kurd i que en anteriors comicis es va obrir cap a altres sectors de l'electorat, es quedi per sota del llindar del 10% i, per tant, quedi exclòs del repartiment d'escons. En la repetició de les eleccions al novembre, Erdoğan va demostrar saber jugar amb les enquestes i explotar millor que ningú les pors de la població. En la situació actual, l'entorn presidencial podria intuir que l'actual clima de violència i rebrot del terrorisme radicalitzarà les posicions del HDP, allunyant aquells electors que l'any 2015 van fer un vot tàctic. També esperaria que la resta de partits de l'oposició seguissin immersos en lluites internes i fossin incapaçs de proposar-se com una alternativa atractiva al conjunt dels votants turcs.

I, finalment, presentaria l'evolució cap a un sistema presidencialista, no com un projecte d'ambició personal d'Erdoğan, sinó com un tema d'interès nacional, argüint que cal un lideratge fort per fer front a les amenaces que planen sobre el país. La publicació el febrer d'una **enquesta** en el diari pro-governamental Daily Sabah que situava l'expectativa de vot del HDP en un 9,2% i la de l'AKP en un 51%, i amb xifres de recolzament al sistema presidencial superiors al 56%, pot interpretar-se com una confirmació de l'estratègia o com una forma d'aplanar el camí.

Està en perill la col·laboració amb la UE?

Davutoğlu va ser un actor clau en la negociació del polèmic **acord** del 18 de març entre la UE i Turquia. En aquesta negociació Davutoğlu va cometre dos errors que van aixecar suspicàcies en l'entorn presidencial i que, conseqüentment, el van empènyer cap a la porta de sortida: exhibir amb massa vehemència que havia aconseguit un èxit diplomàtic i mostrar excessiva bona sintonia amb els seus socis europeus i especialment amb Alemanya.

Per si sola la marxa de Davutoğlu no hauria de posar en perill l'acord del març i, en general, l'acostament a la UE. Però el problema és que aquesta crisi esclata al mateix temps que augmenten els dubtes sobre els termes de l'acord. Una de les contrapartides que Davutoğlu havia negociat a canvi de la cooperació turca en matèria de readmissions era la liberalització de visats. La UE va acceptar però amb la condició que es complissin els criteris recollits en el **full de ruta** publicat el desembre de 2013. El més polèmic de tot és el que exigeix una revisió de la legislació contra el crim organitzat i el terrorisme. Erdoğan ha fet públic que si hi ha canvis en la legislació antiterrorista serà per endurir-la encara més i, en referència a les exigències europees, va **reblar**: "que ells segueixin el seu camí, que nosaltres seguirem el nostre". A això s'afegeixen les amenaces a Twitter de **Burhan Kuzu**, un influent diputat de l'AKP, que si el Parlament prengués la decisió equivocada, li enviarien els refugiats. Cada vegada hi ha més indicis que Turquia i la UE han entrat en un camp minat.

Reorientació de la política exterior?

En comptades ocasions un professor de relacions internacionals ha tingut l'oportunitat d'aplicar les seves teories. Davutoğlu sí. El qui com a acadèmic va publicar el llibre *Stratejik Derinlik* (Profunditat estratègica), va ocupar la cartera d'exteriors entre el 2009 i el 2014, i abans d'això va ser l'assessor internacional del primer ministre. Per tot això ha rebut el sobrenom de "l'arquitecte de la **nova política exterior turca**".

En l'article que va precipitar la seva dimissió també es critica la forma en què ha gestionat la política exterior i, en concret, el conflicte de Síria. Se l'acusa d'arrogància i error de càlcul per haver previst que al-Assad cauria en sis mesos i no disposar d'un Pla B per si això no succeïa.

Turquia està en una situació crítica: viu una crisi de confiança amb els seus socis europeus i transatlàntics, té un enfrontament obert amb Rússia, està envoltada de conflictes que, lluny de resoldre's, desborden cap a territori turc i se sent incòmoda en un joc d'aliances a l'Orient Mitjà que pivota cada vegada més entorn a la rivalitat entre l'Aràbia Saudita i l'Iran. Turquia ho té difícil per donar un gir de 180 graus en la seva política exterior que la portés a reconciliar-se amb Rússia o canviar d'estratègia a Síria. Però no cal descartar petits ajustos i, sobretot, que a partir d'ara es doni la culpa de tot el que va malament a un professor que va confondre la teoria amb la pràctica.